

PÕHJAVEEKOMISJONI ISTUNGI PROTOKOLL

Tallinn 11. juuni 2020, nr 181

Algus kell 14.00, lõpp kell 17.00

Juhatas: Kersti Türk

Protokollis: Kersti Türk

Võtsid osa PVK liikmed: Andres Marandi, Marge Uppin, Siim Väikmann, Ingrid Vinn, Kersti Türk, Madis Metsur, Argo Jõelet

Puudus:

Kutsutud: Karl Kupits ja Irina Grigorjeva (OÜ Maves) ning Tiiu Kaar (EKUK)

Päevakord:

- 1. Veemajanduskava (VMK) põhjavee meetmeprogrammi meetoodika kooskõlastamine.**
- 2. LIFE CleanEst projekti Veeveebi põhjavee meetmekataloogi arenduse tutvustus.**
- 3. Männiku X uuringuruumi hüdroteoloogilise uuringu hinnangutöö programmi heakskiitmine.**
- 4. Lüganuse valla põhjaveevarude ümberhindamine.**

1. VMK põhjavee meetmeprogrammi meetoodika kooskõlastamine.

Karl Kupits andis ülevaate veemajanduskava põhjavee meetmeprogrammi meetoodika sisust ja taustmaterjalidest, mis on vajalikud meetmeprogrammi väljatöötamiseks. Üldine ajakava näeb ette, et meetmeprogramm koostatakse 2020. a lõpuks ning 2021. a. on plaanitud kogu veemajanduskava avalikustamise protsess.

Arutelu:

Arutelu toimus kommentaaride põhjal. Koostajale saadeti fail, kuhu olid lisatud kommentaarid ja märkused meetoodika täiendamiseks. Põhjavee meetmeprogrammi on vaja lisada, et meetmeprogramm koosneb nii meetmete tabelist kui ka seletuskirjast. Meetoodikas peab olema toodud selle koostamise tegevuste järjekord. Olulisemad vajalikud täiendused meetoodikasse:

- meetmete mõju hindamiseks saab kasutada põhjavee riikliku seire andmed, aruanded on KESEs kättesaadavad, neid saab kasutada;
- kasutada ka Keskkonnaameti kodulehelt kättesaadavaid uuringuid;
- meetmete koostamisel arvestada ka konkreetseid koormusallikaid (objekte);
- meetmete koostamisel arvestada ka põhjaveekogumi poolt tekitatud negatiivse mõjuga pinnaveele ja maismaaökosüsteemidele;
- meetoodikas on välja toodud, et „Sõltuvalt EGT2020 töö järeldest võib osutada mõistlikuks järgmise perioodi jooksul NTA piirkonnale põhjavee kvaliteedi hindamise täpsustatud töö läbi viimist, mille tulemusel pakutakse vajadusel välja seirekorralduse parendamine, eesmärkide kohendamine. Seniks saab VMK-s kogumitele kehtestada erandi. See tagab formaalse vastavuse aastal 2027.“ Vajalik on lisada lühiselgitus, mida erand tähendab ja kuidas erandit kehtestatakse;
- meetoodikas on välja toodud, et „Rakendada üldiseid aga samas tõhusaid hajukoormust piiravaid meetmeid (nt põllumehe rahaline premeerimine, kui laotab sõnniku mingist kuupäevast varem)“. Täpsustada meetoodikas, mis on tegevuse eesmärk, kas vaja alusuuringuid teha või välismaa kogemusi arvestada jne.
- meetoodikas on välja toodud, et „Keemilise seisundi ohjamise meetmed on ühesed pinnaveekogumitele rakendatavate põllumajanduskoormuse ohjamise meetmetega.“

- Lisada on vaja meetmeprogrammi, et meetmete määramisel kaalutakse siiski läbi pinna- ja põhjaveemeetmete erisused, näiteks põllumajanduskoormuste ohjamisel;
- meetodikas on välja toodud, et „Toome mõjutatud ökosüsteemid välja (EGT2019) aga suurel määral eraldiseisvaid meetmeid just ökosüsteemi tarbeks ei teki.“ Pärast põhjaveekogumite seisundite hindamise uuringu valmimist tuleb üle vaadata EGT põhjaveekogumite seisundite hindamise käigus tehtud vastavad maismaaökosüsteemide ja pinnavee testid ja siis otsustada, kas on vaja määrata meetmeid põhjaveekogumitele, mis on põhjustanud maismaaökosüsteemide või pinnaveekogude halba seisundit;
 - meetmete kategoriseerimisel arvestada eeldefineeritud meetmeid ja ka muid vajalikke meetmeid.

Otsus:

Põhjaveekomisjon otsustas meetodika kooskõlastada tingimusel, et OÜ Maves täiendab põhjavee meetmeprogrammi koostamise meetodikat ning saadab selle täiendatult tagasi juunikuu 24. nädalal. Põhjaveekomisjon arutab seda teemat veel hiljem pärast seda, kui lisanduvad põhjaveekogumite seisundite hindamise tulemused.

2. LIFE CleanEst projekti Veeveebi põhjavee meetmekataloogi arenduse tutvustus.

Ingrid Vinn andis ülevaate taustast, miks Keskkonnaameti ametnikele on Veeveeb vajalik. Veemudelite infosüsteem (Veeveeb) on Keskkonnaministeeriumi valitsemisalas ja avalikkuse vajadustest tulenev veebipõhine infokeskkond ja modelleerimisvahend, mis on abiks veespetsialistidele otsuste langetamisel. Veemajanduskava põhjavee meetmeprogramm on käesoleval hetkel rohkem kui 300 realine Exceli tabel, mida on väga raske jälgida, täiendada ja kokkuvõtteid teha. Selleks, et saaks sujuvalt vaadata meetmeprogrammi ning hinnata selle täitmise edukust on vaja uut ja paremat infosüsteemi.

Tiiu Kaar näitas, kuidas hetkel toimib Veeveebi näidisrakendus veemajanduskava pinnavee meetmekava puhul ning milliseid päringuid ja väljavõtteid on seal võimalik teha. Veeveebile on arendatud ka kaardirakendus, mis annab meetmetest hea ülevaate pildi pindalaliselt. Arendamisel on analoogne põhjavee meetmekataloogi arendus lisaks pinnavee omale, mille koostamisel tuleb arvestada põhjaveekogumite ruumilise paiknemisega ja nende lasuvusega üksteise kohal.

Arutelu:

Arutelu toimus selle üle, kes ja kuidas võiks tulevikus hakata Veeveebi kasutama.

Põhjaveekomisjoni liikmed olid seisukohal, et see peaks olema üks avalik koht, kuhu on koondatud info ka tavainimestele ja uuringute tegijatele kättesaadavas vormis. Põhjavee ja puurkaevude kohta on näiteks andmed paljudes andmebaasides laiali ja nende kasutamine ei ole mugav ja kiire. Hetkel ei ole Veeveebi põhjavee osal veel lähteülesannet ning põhjaveekomisjon palus tulevikus end hoida kursis edasiste arendustega.

3. Männiku X uuringuruumi hüdrogeoloogilise uuringu hinnangutöö programmi heakskiitmine.

Kersti Türk andis ülevaate seoses Männiku X uuringuruumi geoloogilise uuringu tegemise protsessiga ja selle käigus planeeritud hüdrogeoloogiliste tööde programmiga, millele soovitakse põhjaveekomisjoni arvamust ning ettepanekuid. Hüdrogeoloogilised uuringud on planeeritud, kuna geoloogilise uuringu taotluse menetlemise käigus leidis Saku vald, et oluline on teha laiaulatuslikud, sõltumatud ja pädevad hüdrogeoloogilised ja hüdroloogilised uuringud. 2019. a alustas OÜ Inseneribüroo Steiger uuringutega ning koostas ka hüdrogeoloogiliste uuringute programmi. AS TREV-2 Grupp esitas 26.05.2020 Männiku X

uuringuruumi hüdrogeoloogilise hinnangutöö programmi põhjaveekomisjonile heakskiitmiseks.

Arutelu:

Arutelu toimus kogu menetluse protsessi üle laiemalt. Põhimõtteliselt toimub maavara uuring põhjaveekogumit moodustavate setete väljakaevamiseks. Arutleti, kas ja kuidas peaks sellisel juhul arvestama Kvaternaari Männiku-Pelguranna (29) põhjaveekogumiga. Männiku-Pelguranna põhjaveekogumi kontseptuaalse mudeli alusel on tegemist perspektiivse joogiveevarude alaga ning sellega on seotud põhjaveest sõltuvad vooluveeökosüsteemid (Pääsküla jõgi), seisuveeökosüsteemid (Harku järv (VEE2001300), Männiku järv (VEE2006020), Raku järv (VEE2006030), Ülemiste järv (VEE2005900 ning maismaaökosüsteemid Pääsküla raba, Männiku raba, Mustamäe-Nõmme-Astangu allikasoometsad.

Otsus:

PVK leiab, et programmi on vaja täiendada. Hinnata on vaja hüdrogeoloogiliste ja hüdroloogiliste tingimuste võimalikku muutumist kaevandamise käigus. Lisaks kontseptuaalsetele mudelitele staatilises režiimis on vajalik kaevandamise mõju hindamine põhjaveekogumi koguselisele seisundile ning põhjaveest sõltuvatele maismaa vee ja ökosüsteemidele hüdrodünaamilise mudeliga. Vaja on anda veetaseme muutuste dünaamika hinnang ja prognoos. Kuna kaevandamine muudab tulevikus setetes voolava põhjavee ressursi ja režiimi, siis ei piisa vaid koostatavatest kontseptuaalsetest mudelitest mõjude hindamiseks. Hüdrodünaamiliste mudelarvutustega on võimalik küllaldase täpsusega katsetada kaevandamisel erinevate tehnoloogiate rakendamisega kaasnevat keskkonnamõju, mis aitab leida keskkonnanõuetele vastava tehnoloogia. Mudeliga on vaja hinnata ka mõju põhjaveekihtide veetasemetele ja kõigile mõjupiirkonnas olevate salv- ja puurkaevude veetasemele ja veekvaliteedile. Kahjuks ei olnud tööde programmi juurde lisatud hüdrogeoloogilisi kaarte ja läbilõikeid. Need võiks lisada programmi juurde eraldi lisadena. Joonistel puuduvad põhjavee seirekaevude keskkonnaregistri numbrid ja konstruktsioonid, kuigi programmist võib välja lugeda, et 2019. a suvel on katsepumpamised juba läbi viidud. Nimetada on vaja, milliseid hüdrogeoloogilisi parameetreid määrati või määratakse. Kameraaltööde osas on ära märgitud, et kogutakse kokku ja analüüsitakse ja esitatakse Tallinna-Saku maardlas kaevandajate poolt mõõdetud veetasemete seire andmeid Männiku järvistu kohta. Juhime tähelepanu sellele, et uuringu tegemisel on vajalik tutvuda ja arvestada muuhulgas ka AS Salveesia poolt 1997. a tehtud uuringuga „Raku järve kaldaveehaarde uurimistööd“ ja AS Maves 2004. a uuringuga „Männiku järvistu (Raku ja Männiku järved) veeressursi säilimiseks vajalikud uuringud“ ning uuringu 2008 aasta ajakohastatud versiooniga. Soovitav on tutvuda ka Saku valla uue üldplaneeringu eelnõuga, mille alusel asub uuringuruum roheline võrgustiku tuumalal. Maavarade kaevandamise praeguse olukorra ülevaade, uute kaevanduslubade taotluste nimekiri ja soovitused Männiku järvistu piirkonna kasutamiseks on toodud Saku valla üldplaneeringu KSH aruande peatükis „Maavarad“. (2019). <https://www.sakuvald.ee/saku-valla-uus-uldplaneering>

4. Lüganuse valla põhjaveevarude ümberhindamine.

Lüganuse valla põhjaveevaru oli vaja ümber hinnata seoses varude kasutusaja lõppemisega 2020. aastal. Lüganuse valla põhjaveevaru ümberhindamisel on lähtutud varasematest põhjaveevaru hindamistest (Savitski, Vallner, 1999; Savitski, Savva, 2001a; Savitski, Savva, 2005) ja põhjaveevaru piirkondadest endiste haldusüksuste piires ning põhjaveekogumite loodusliku ressursi hinnangust (Marandi jt 2019).

Irina Grigorjeva andis ülevaate Lüganuse valla O-Cm ja Cm-V põhjaveevarude ümberhindamisest. Varude jaotus tehti vastavalt KAUR bilansi aruandele. Võrreldi olemasolevaid põhjaveevarusid ning tegelikke tarbimisi ning selle tulemusena vähendati Lüganuse valla, s.h. Püssi asula veevarusid. Arvestusest võeti maha Aidu karjääri ja Viru Liimide veevarud kuna neid enam ei tarbita.

Arutelu:

Arutelus keskenduti Keskkonnaameti vajadustele lubade väljastamisel ning sellele, millisel kujul peaks põhjaveevarude aruanne sätestama lõplikud veevarude arvud. Kas need peaks määrama konkreetsete veevõttudena kindlatele puurkaevudele või veehaarete kaupa nii, et vee-ettevõtted saaksid limiidi piires ise oma puurkaevude toodanguid reguleerida. Lepiti kokku, et igale puurkaevule konkreetset varu arvu ei ole vaja anda, kuid tarbijate ja piirkondade kaupa peavad summaarsed hulgad olema ära määratud. Lisaks tuleb aruandes ära tuua ka põhjaveevarudega alad. Uuringu käigus revideeriti kohalike veevõrkude tarbepuurkaeve. Revisjoni käigus täpsustati puurkaevude asukohti, praeguse seisundi ja sanitaarkaitseala nõuetekohasust. Leiti puurkaeve, mis on halvas tehnilises ja sanitaarses seisundis ning mis võivad ohustada põhjavee kvaliteeti. Mittevajalikud ja kasutuskõlbmatu puurkaevud tuleb nõuetekohaselt likvideerida.

Otsus:

Uuringu tegijatele oli enne istungit saadetud märkuste tabel, mis oli komisjonile koos vastustega tagasi saadetud ning aruannet parandatakse nende märkuste osas. OÜ Maves täiendab aruannet ning saadab selle paari nädala pärast uuesti tutvumiseks ning see võetakse arutelule PVK järgmisel koosolekul.

/allkirjastatud digitaalselt/

Kersti Türk
Juhataja

Kersti Türk
Protokollija